

Від редколегії

У ході видання науково-документального журналу «З архівів ВУЧК–ГПУ–НКВД–КГБ» було опубліковано кілька спеціальних номерів різного тематичного спрямування. Їхньою спільною характерною рисою було те, що вони поєднували в собі два підходи до висвітлення маловідомих сторінок історії – науковий аналіз і введення до широкого обігу невідомих і недосяжних раніше для дослідників історичних джерел, головним чином, розсекречених документів радянських каральних органів. Публікація цих документів стала важливим внеском у розширення джерельної бази для дослідження історії України радянської доби.

Цього разу редколегія вирішила продовжити традицію, але в дещо іншому форматі – у вигляді збірника статей. На сторінках журналу оприлюднюють результати своїх досліджень учасники міжнародного науково-видавничого проекту **«Відлуння Великого терору: співробітники НКВС на лаві підсудних (1938–1941 рр.)»**. Ознайомлення з цими матеріалами зайвий раз доводить, що проблема історії державного терору більшовицького (комуністичного) режиму в Україні є надзвичайно багатоаспектною і ще тривалий час залишатиметься важливою і болючою для нашого суспільства.

Учасники проекту підійшли до її висвітлення з дещо несподіваного ракурсу – з точки зору діяльності безпосередніх організаторів, провідників і виконавців масових політичних репресій 1937–1938 рр. та правової оцінки цієї діяльності у наступний

період, який отримав умовні назви «Вихід з Великого терору» або «Беріївська чистка органів НКВС». У вітчизняній та зарубіжній історіографії вже є певні здобутки з цієї теми, але комплексного дослідження досі бракувало.

Спеціальний випуск журналу, що пропонується увазі читачів, за задумом виконавців проекту, започатковує низку публікацій як в Україні, так й за її межами, присвячених сумному ювілею однієї з найтрагічніших сторінок історії України ХХ ст. – Великого терору 1937–1938 рр. Але на відміну від попередніх років *у центрі уваги дослідників є не жертви репресій, а їхні кати*, яким невдовзі довелось відповідати за беззаконня і злочини, які вони скоїли. Про те, в якій спосіб відбувалася боротьба з «порушниками соціалістичної законності», про її масштаби і наслідки, пропонуємо дізнатися зі статей авторського колективу – учасників проекту.

Слід зазначити, що реалізація проекту стала результатом багаторічного плідного співробітництва міжнародної команди істориків з архівістами Галузевого державного архіву Служби безпеки України. У попередні роки побачили світ кілька фундаментальних науково-документальних видань, присвячених темі «Великого терору», співвиконавцями яких були співробітники ГДА СБ України¹. Ці напрацювання та творчий доробок вчених різних країн дозволили дослідникам розширити джерельну базу і вийти на новий рівень наукового пізнання складної теми.

---

¹ Див.: Україна в добу «Великого терору»: 1936–1938 роки. – К.: «Либідь», 2009; Великий терор в Україні: «Куркульська операція» 1937–1938 рр. У 2-х ч. – К.: ВД «Києво-Могилянська академія», 2010; Польша та Україна у тридцятих–сорокових роках ХХ століття. Невідомі документи з архівів спеціальних служб. – Т. 8. Великий терор: Польська операція 1937–1938. У 2-х ч. – Варшава–К., 2010 та ін.